

протиправних дій. Це є основоположним для правової держави і для предмета діяльності поліції в умовах демократії” [6].

Зважаючи на вищенаведене, категорію, що складає предмет дослідження, можна визначити в такий спосіб: «міжнародні стандарти поліцейської діяльності» – це єдині для поліцейських принципи та правила поведінки, що мають імперативний характер, закріплені в міжнародно-правових актах та застосовуються в більшості демократичних держав світу.

1. Конституція України // ВВР України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Сучаний словник іншомовних слів / уклад : О.І. Скопенко, Т.В. Цимбалюк. – К. : Довіра, 2006.

3. Мюллерсон Р.А. Права человека : идеи, нормы, реальность / Р.А. Мюллерсон. – М. : Юрид. лит., 1991.

4. Садовникова М.Н. Международные стандарты обращения с несовершеннолетними правонарушителями : некоторые терминологические проблемы, обзор основных нормативно-правовых актов / М.Н. Садовникова // Сибирский юридический вестник. – 2005. – № 4. – С. 55–61.

5. Резолюция № 690 (1979) Парламентской ассамблеи Совета Европы “Декларация о полиции” // Сборник документов Совета Европы в области защиты прав человека и борьбы с преступностью. – М., 1998. – С. 77–81.

6. Європейський кодекс поліцейської етики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.legislationline.org/documents/action/popup/id/8117>.

Мінка Тетяна Павлівна,

доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ;

Рябчук Михайло Володимирович,

слухач магістратури
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ОКРЕМИХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПРЕВЕНТИВНИХ ЗАХОДІВ

Із прийняттям Закону України «Про Національну поліцію» (далі – Закон) у механізмі забезпечення поліцією громадського порядку і громадської безпеки були закріплені поліцейські заходи, які є дією або комплексом дій превентивного або примусового характеру, що обмежують певні права і свободи людини й застосовується поліцейськими відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень. Обраний поліцейський захід має бути законним, необхідним, пропорційним і ефективним.

Стаття 30 Закону закріплює такі види поліцейських заходів: превентивні поліцейські заходи, поліцейські заходи примусу та заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, що закріплені статтею 260 Кодексу про адміністративні правопорушення, та заходи, визначені Кримінальним процесуальним кодексом України.

Превентивні поліцейські заходи мають чітку профілактичну спрямованість, орієнтовані на захист громадської безпеки та недопущення вчинення правопорушень. Згідно зі ст. 31 Закону до них належать: перевірка документів особи; опитування особи; поверхнева перевірка і огляд; зупинення транспортного засобу; вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території; обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю; проникнення до житла чи іншого володіння особи; перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ; застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису; перевірка дотримання обмежень, установлених законом, стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб; поліцейське піклування [1].

Поліцейське піклування (стаття 41 Закону) являє собою соціально орієнтований превентивний захід, що застосовується щодо осіб віком до 16 років, що залишилися без догляду, стосовно особи, яка підозрюється у втечі з психіатричного закладу чи спеціалізованого лікувального закладу, де вона утримувалася на підставі судового рішення, стосовно особи, яка має ознаки вираженого психічного розладу і створює реальну небезпеку оточуючим, або особи, яка перебуває у публічному місці і внаслідок сп'яніння втратила здатність самостійно пересуватися чи створює реальну небезпеку оточуючим або собі.

Застосування поліцейського піклування тягне за собою низку правових наслідків, зокрема:

- 1) передання неповнолітніх осіб батькам або усиновителям, опікунам, піклувальникам, органам опіки та піклування;
- 2) передання осіб, які втекли з психіатричного чи лікувального закладу, до відповідних закладів;
- 3) передання осіб, які втратили здатність самостійного пересування, у спеціальній лікувальній заклад чи до місця проживання.

Для забезпечення ключових моментів здійснення охорони прав і свобод людини і громадянина поліцейський зобов'язаний негайно повідомити особі зрозумілою для неї мовою підставу застосування поліцейського заходу, а також роз'яснити право отримувати медичну допомогу, давати пояснення, оскаржувати дії поліцейського, негайно повідомити інших осіб про її місце перебування.

При реалізації заходу поліцейського піклування поліцейський уповноважений вилучити у особи зброю чи інші предмети, якими особа може завдати шкоди оточуючим чи особі, незалежно від того, чи заборонені вони в обігу. Поліцейському заборонено здійснювати обшук особи, щодо якої здійсню-

ється поліцейське піклування. Ця норма закону ставить під загрозу можливість вилучення у особи зброї або інших предметів.

Щодо процесуального оформлення застосування поліцейського піклування слід зазначити, що необхідним є складання протоколу, в якому зазначаються: місце, дата, точний час (година, хвилини) застосування заходу; підстави застосування; опис вилученої зброї та інших предметів; клопотання, заяви чи скарги особи; інформація про тілесні ушкодження. Протокол підписується особою і поліцейським. Копія протоколу під підпис вручається негайно особі.

Зауважимо, що якщо особа, щодо якої здійснюється поліцейське піклування, перебуває у стані, коли вона не може усвідомлювати свої дії, закон надає поліцейському право не роз'яснювати особі права, не надавати протокол на підпис і не вручати копію протоколу. Але в такому разі протокол надається особі чи органу, передбаченому абз. 2 ч. 1 ст. 41 Закону.

Про кожне застосування поліцейського заходу поліцейський одразу повідомляє за допомогою технічних засобів відповідального поліцейського в підрозділі поліції.

Поліцейський зобов'язаний надати можливість негайно повідомити про своє місце перебування близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб за вибором цієї особи або негайно повідомити батьків або усиновителів, опікунів, піклувальників, орган опіки та піклування про місце перебування неповнолітньої особи.

Зазначимо, що поліцейське піклування вперше в Україні закріплено як окремий превентивний поліцейський захід, що є позитивом з точки зору формування партнерських відносин між громадянами та поліцією. Але слід сказати, що недостатньо врегульованим залишається проведення вилучення окремих предметів у особи при здійсненні поліцейського піклування, адже цією самою статтею забороняється проведення обшуку, та відсутність строків передавання особи при здійсненні заходу, а відповідальність за тривале доставляння покладається на поліцейських.

Особисті дані особи, до якої було застосовано поліцейське піклування, вносяться до відповідної бази. Питання про строки зберігання такої інформації та правові наслідки для такої особи залишається відкритим.

Підбиваючи підсумки, слід зауважити, що завданнями Національної поліції на сучасному етапі реформування держави взагалі та її правоохоронної системи зокрема є надання поліцейських послуг у сферах: забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги, а нормативне закріплення поліцейського піклування є гарантією законності діяльності поліцейських та важливим заходом забезпечення правопорядку в державі.